

УДК 37.018.1:373.3

Бішко Валентина Петрівна,
учитель початкових класів, спеціаліст першої категорії
Ізмаїльської гімназії №11 з початковою школою
Ізмаїльського району Одеської області,
Україна

Вдовиченко Тетяна Іванівна,
практичний психолог, спеціаліст вищої категорії
Ізмаїльської гімназії №11 з початковою школою
Ізмаїльського району Одеської області,
Україна

БАТЬКІВСЬКІ ЗБОРИ– ТРЕНІНГ «ШКОЛА І СІМ'Я – ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ УСПІХУ ДИТИНИ»

***Анотація.** У статті розкрито сучасні підходи до організації взаємодії закладу загальної середньої освіти та сім'ї в умовах реалізації ідей Нової української школи. Акцентовано увагу на трансформації традиційних батьківських зборів у формат тренінгу як ефективної форми партнерської комунікації між педагогами та батьками. Теоретично обґрунтовано педагогічну доцільність використання інтерактивних, арт терапевтичних і групових методів роботи з дорослими, спрямованих на формування єдиного ціннісного поля «школа – родина – дитина». Представлено практичний досвід проведення батьківських зборів-тренінгу у 2-Б класі Ізмаїльської гімназії №11 з початковою школою Ізмаїльського району Одеської області, що базується на принципах довіри, толерантності, емоційної підтримки та спільної відповідальності за результати розвитку дитини. Доведено, що партнерство школи й сім'ї виступає ключовим чинником формування навчальної мотивації, психологічної стійкості та успішної соціалізації молодших школярів.*

***Ключові слова:** педагогіка партнерства, батьківські збори-тренінг, взаємодія школи і сім'ї, Нова українська школа, успіх дитини, психологічна підтримка.*

Постановка проблеми. Сучасна система початкової освіти в Україні функціонує в умовах глибоких соціокультурних, психологічних та освітніх трансформацій, зумовлених упровадженням Концепції Нової української школи, переосмисленням ролі учасників освітнього процесу та впливом суспільних викликів, пов'язаних із воєнним станом. У таких умовах особливої актуальності набуває проблема забезпечення гармонійного розвитку дитини, формування її психологічної стійкості, навчальної мотивації та позитивного ставлення до школи. Розв'язання цих завдань є неможливим без налагодженої, системної та партнерської взаємодії між школою та сім'єю.

Відповідно до ідей педагогіки партнерства, задекларованих у Концепції НУШ, освітній процес має ґрунтуватися на співпраці вчителя, учня та батьків як рівноправних учасників, об'єднаних спільною метою – успіхом і благополуччям дитини (Sheridan & Kim, 2015). Проте реальна практика роботи з батьками в закладах загальної середньої освіти часто зберігає ознаки традиційної, формалізованої моделі взаємодії. Батьківські збори нерідко мають інформативно-контрольний характер, зосереджуються на питаннях успішності, дисципліни або організації навчального процесу, що істотно обмежує можливості для розвитку довіри, діалогу та спільного осмислення проблем розвитку дитини.

Ситуація ускладнюється підвищенням рівнем тривожності в суспільстві, емоційним напруженням батьків і дітей, зростанням потреби в психологічній підтримці сімей. За відсутності конструктивного діалогу між школою та родиною це може призводити до виникнення напружених стосунків, взаємних претензій, зниження довіри до педагогів і, як наслідок, негативно впливати на емоційний стан та навчальну діяльність молодших школярів.

Особливої ваги зазначена проблема набуває в початковій школі, де відбувається адаптація дитини до систематичного навчання, закладаються основи навчальної мотивації, самооцінки та ставлення до власних досягнень і труднощів. На цьому етапі батьки часто потребують не лише педагогічної інформації, а й психологічної підтримки, допомоги у формуванні адекватних виховних стратегій, розвитку толерантного ставлення до індивідуальних особливостей дитини.

У зв'язку з цим актуальною педагогічною проблемою є пошук і впровадження таких форм роботи з батьками, які б відповідали сучасним вимогам освіти, забезпечували перехід від монологічної до діалогічної моделі спілкування, сприяли формуванню спільного ціннісного простору «школа – сім'я

– дитина» та усвідомленню спільної відповідальності за успіх дитини. Однією з ефективних форм такої взаємодії є батьківські збори у форматі тренінгу, що поєднують педагогічні й психологічні підходи та потребують наукового осмислення й узагальнення практичного досвіду.

Традиційна модель батьківських зборів, зорієнтована переважно на інформування та монологічне спілкування, дедалі частіше виявляється малоефективною. Це зумовлює потребу в пошуку нових форматів роботи з батьками, здатних активізувати їхню участь у шкільному житті та сприяти усвідомленню спільної відповідальності за успіх дитини.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема взаємодії школи й сім'ї знайшла відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених (Бех, 2015; Epstein, 2018). Дослідники наголошують, що узгодженість виховних впливів школи та родини позитивно позначається на навчальній мотивації, емоційному благополуччі й особистісному розвитку дитини. Психолого-педагогічні студії останніх років акцентують увагу на значенні тренінгових форм роботи з батьками як засобу формування рефлексивної позиції, розвитку емпатії та толерантності (Нова українська школа, 2017).

Мета статті – теоретично обґрунтувати та практично описати досвід проведення батьківських зборів у форматі тренінгу як ефективної моделі партнерської взаємодії школи й сім'ї, що відповідає сучасним підходам до сімейно-шкільного партнерства (Розпорядження КМУ № 988- р, 2016)

Виклад основного матеріалу. Реалізація педагогіки партнерства між школою та сім'єю потребує створення таких форм взаємодії, які забезпечують активну позицію батьків, їх залученість до спільного осмислення освітніх і виховних завдань, а також формування довіри до школи як до простору розвитку дитини. Саме тому організація батьківських зборів у форматі тренінгу розглядається як інноваційна педагогічна практика, що поєднує елементи просвітництва, психологічної підтримки та спільної діяльності, відповідаючи рекомендаціям міжнародних освітніх досліджень щодо залучення родин до освітнього процесу (Савченко, 2018).

Батьківські збори-тренінг «Школа і сім'я – партнерство заради успіху дитини», проведені у 2-Б класі Ізмаїльської гімназії №11 з початковою школою Ізмаїльського району Одеської області, були побудовані на засадах особистісно-орієнтованого підходу, добровільної участі, рівноправності та взаємоповаги. Їх ключовою метою стало не лише інформування батьків, а насамперед створення умов для усвідомлення спільної відповідальності школи й родини за освітні результати та психологічний добробут молодших школярів.

Початковий етап зустрічі мав на меті формування позитивного емоційного фону й психологічної безпеки. Використання ритуалів привітання, музичного супроводу, неформального спілкування під час чаювання сприяло зниженню напруження та налаштуванню учасників на відкритий діалог. Психологічні вправи, спрямовані на актуалізацію батьківських почуттів (зокрема, вправа з упізнанням очей власної дитини), дозволили батькам емоційно зануритися в світ дитини та усвідомити унікальність її внутрішнього досвіду.

Значущим елементом тренінгу стала арттерапевтична вправа «Серце», яка дала змогу наочно продемонструвати ідею індивідуальності кожної людини. Виконуючи однакові інструкції, учасники отримували різні результати, що слугувало метафорою різноманіття дитячих характерів, здібностей і потреб. Такий підхід сприяв формуванню у батьків толерантного ставлення до відмінностей між дітьми та усвідомленню необхідності прийняття дитини такою, якою вона є.

У процесі тренінгу особливе місце посідала метафора «двох крил» – сім'ї та школи, які лише у взаємодії забезпечують успішний розвиток дитини. Через притчі, образні порівняння та спільне обговорення учасники доходили висновку, що односторонні зусилля не можуть бути ефективними, а гармонійний розвиток можливий лише за умови узгодженості виховних впливів. Така смислова робота сприяла переосмисленню ролі кожного з дорослих у житті дитини.

Практичний досвід проведення батьківських зборів у форматі тренінгу був реалізований у тісній співпраці класного керівника та практичного психолога школи, що забезпечило цілісний психолого-педагогічний супровід заходу. Така модель взаємодії фахівців дала змогу поєднати педагогічні завдання школи з психологічними потребами родин, створивши безпечний простір для відкритого спілкування та рефлексії.

Роль класного керівника полягала в організації змістового та методичного наповнення зборів, формуванні загальної концепції партнерства й акцентуванні уваги батьків на освітніх цілях та цінностях початкової школи. Практичний психолог, у свою чергу, забезпечував емоційно-психологічний супровід, добирав вправи для зниження напруження, розвитку емпатії, толерантності та усвідомлення індивідуальних особливостей кожної дитини.

Практична частина зборів розпочалася з психологічної розминки, спрямованої на актуалізацію батьківських почуттів і встановлення емоційного контакту між учасниками. Вправи, пов'язані з образом

дитини (зокрема впізнавання очей власної дитини), сприяли переходу батьків від формального ставлення до глибшого особистісного переживання своєї ролі у житті школяра. Це створило підґрунтя для подальшої змістовної роботи.

Арттерапевтичні вправи, проведені практичним психологом, мали на меті розвиток усвідомлення різноманіття людських особистостей. Так, створення символічного образу серця дозволило батькам на практиці переконатися, що навіть за однакових умов результати діяльності різняться, адже кожна людина має власний досвід, темперамент і світогляд. Обговорення результатів вправи сприяло формуванню толерантного ставлення до відмінностей між дітьми та зниженню схильності до порівняння.

Подальша групова робота була спрямована на конкретизацію понять «щаслива родина», «ефективна школа» та «успіх дитини». Об'єднання батьків у малі групи дало змогу активізувати взаємодію, обмін досвідом та колективне осмислення виховних пріоритетів. Практичний психолог модерував дискусії, звертаючи увагу учасників на емоційні потреби дітей, значення підтримки, безпеки та стабільності у сімейному й шкільному середовищі.

Особливу увагу під час практичного блоку було приділено темі допомоги та підтримки. Через виконання спеціальних вправ батьки мали можливість усвідомити, що потреба у допомозі є природною складовою розвитку особистості. Психологічне обговорення цього досвіду дозволило провести паралель між труднощами дорослих і навчальними викликами дітей, що сприяло формуванню більш емпатійного стилю батьківської поведінки.

Важливим компонентом практичного досвіду стала просвітницька частина, у межах якої класний керівник та практичний психолог надали батькам рекомендації щодо ефективної похвали, підтримки навчальної мотивації та збереження психічного здоров'я дитини, особливо в умовах воєнного стану. Послання педагогічних і психологічних порад сприяло комплексному сприйняттю проблем розвитку дитини та формуванню єдиної позиції школи й сім'ї.

Завершальна частина практичного блоку була спрямована на рефлексію та узагальнення отриманого досвіду. Колективні вправи дозволили батькам усвідомити власні емоції, оцінити значущість спільної діяльності та сформуванню позитивне ставлення до подальшої співпраці зі школою. Таким чином, практичний досвід проведення батьківських зборів спільно з практичним психологом засвідчив ефективність міждисциплінарного підходу та його позитивний вплив на якість партнерської взаємодії між школою й сім'єю, що узгоджується з сучасними науковими підходами до розвитку сімейно-шкільного партнерства (OECD, 2020; Савченко, 2018).

Окрему увагу було приділено розвитку педагогічної культури батьків, зокрема питанням ефективної похвали, підтримки навчальної мотивації та збереження психологічного здоров'я дитини. Ознайомлення з практичними рекомендаціями щодо коректного заохочення дозволило батькам переосмислити власні виховні стратегії та уникати порівняння дитини з іншими, що часто стає джерелом тривожності й зниження самооцінки.

Завершальний етап тренінгу мав рефлексивний характер. Колективні вправи, спрямовані на усвідомлення власного емоційного стану, спільне підбиття підсумків і формування позитивних очікувань, сприяли закріпленню відчуття єдності та партнерства. Таким чином, батьківські збори у форматі тренінгу стали не лише формою обміну інформацією, а простором спільного переживання, співтворчості та формування довготривалих партнерських відносин між школою та сім'єю.

Висновки. Проведене дослідження та аналіз практичного досвіду організації батьківських зборів у форматі тренінгу дають підстави стверджувати, що така форма взаємодії школи й сім'ї є педагогічно доцільною, ефективною та відповідає сучасним вимогам розвитку початкової освіти в контексті реалізації ідей Нової української школи. Трансформація традиційних батьківських зборів у тренінговий формат забезпечує перехід від інформативно-монологічної моделі спілкування до діалогічної, партнерської та особистісно значущої взаємодії.

У ході роботи було встановлено, що інтерактивні, арттерапевтичні та групові методи сприяють активному залученню батьків до освітнього процесу, формуванню в них усвідомленої педагогічної позиції та підвищенню рівня відповідальності за розвиток дитини. Батьки перестають виступати пасивними спостерігачами або критиками шкільного життя, а стають рівноправними учасниками спільної діяльності, зорієнтованої на досягнення успіху дитини.

Доведено, що створення безпечного психологічного простору під час батьківських зборів-тренінгів позитивно впливає на емоційний стан дорослих, знижує рівень тривожності, сприяє відкритості та готовності до співпраці. Це, своєю чергою, відображається на психоемоційному благополуччі молодших школярів, адже узгодженість позицій сім'ї та школи формує в дитини відчуття стабільності, підтримки та віри у власні сили.

Особливу значущість у сучасних умовах має акцент на розвитку толерантності, емпатії та культури підтримки як серед батьків, так і в освітньому середовищі загалом. Практика показала, що спільне переживання, обговорення цінностей, використання метафор і символів сприяють формуванню єдиного ціннісного поля «школа – родина – дитина», у якому домінують взаємоповага, довіра та співробітництво.

Отже, батьківські збори у форматі тренінгу слід розглядати не як одноразовий захід, а як складову системної роботи школи з родинами учнів, що відповідає концепції педагогіки партнерства та сучасним стратегічним орієнтирам розвитку освіти в Україні (Кремень, 2021; Sheridan & Kim, 2015). Їх упровадження сприяє підвищенню педагогічної культури батьків, зміцненню авторитету вчителя, формуванню позитивного іміджу школи та створенню умов для гармонійного розвитку особистості дитини.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в розробленні й упровадженні цілісної системи тренінгових форм роботи з батьками в початковій школі, створенні методичних рекомендацій для педагогів, а також у дослідженні довготривалого впливу партнерської взаємодії школи й сім'ї на навчальну мотивацію, соціальну адаптацію та психологічну стійкість учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех, І. Д. (2015). *Особистісно орієнтоване виховання*. Либідь.
2. Концепція Нової української школи: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 988-р. (2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
3. Кремень, В. Г. (2021). *Філософія освіти XXI століття*. Грамота.
4. *Нова українська школа: порадник для вчителя*. (2017). Літера ЛТД.
5. Савченко, О. Я. (2018). *Дидактика початкової освіти*. Грамота.
6. Epstein, J. L. (2018). *School, Family, and Community Partnerships*. Routledge.
7. OECD. (2020). *Strengthening the Impact of Education Research*. OECD Publishing. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264311120-en>
8. Sheridan, S. M., & Kim, E. M. (2015). *Foundational Aspects of Family–School Partnerships*. Springer.

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (2015). *Osobystisno orientovane vykhovannia*. Lybid.
2. *Kontseptsiia Novoi ukrainskoi shkoly: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 988-r.* (2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#Text>
3. Kremen, V. H. (2021). *Filosofiiia osvity KhKhI stolittia*. Hramota.
4. *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia*. (2017). Litera LTD.
5. Savchenko, O. Ya. (2018). *Dydaktyka pochatkovoї osvity*. Hramota.
6. Epstein, J. L. (2018). *School, Family, and Community Partnerships*. Routledge.
7. OECD. (2020). *Strengthening the Impact of Education Research*. OECD Publishing. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264311120-en>
8. Sheridan, S. M., & Kim, E. M. (2015). *Foundational Aspects of Family–School Partnerships*. Springer.

Valentyna Bishko,

Primary School Teacher, Specialist of the First Category
Izmail Gymnasium No. 11 with a Primary School
Izmail District,
Odesa Region, Ukraine

Tetiana Vdovychenko,

Practical Psychologist, Specialist of the Highest Category
Izmail Gymnasium No. 11 with a Primary School
Izmail District,
Odesa Region, Ukraine

PARENT MEETINGS – TRAINING «SCHOOL AND FAMILY – PARTNERSHIP FOR A CHILD'S SUCCESS»

Abstract. The article reveals contemporary approaches to organizing interaction between general secondary education institutions and families in the context of implementing the ideas of the New Ukrainian School. Emphasis is placed on transforming traditional parent meetings into a training-based format as an effective form of partnership communication between teachers and parents. The pedagogical feasibility of applying

interactive, art-therapeutic, and group methods of working with adults is theoretically substantiated, aimed at forming a unified value framework of «school family-child». The paper presents practical experience in conducting parent meetings–training in Grade 2- B of Izmail Gymnasium No. 11 with a primary school of the Izmail District, Odesa Region, based on the principles of trust, tolerance, emotional support, and shared responsibility for the outcomes of a child's development. It is proven that partnership between school and family acts as a key factor in fostering learning motivation, psychological resilience, and successful socialization of primary school pupils.

Keywords: *partnership pedagogy, parent meetings–training, school-family interaction, New Ukrainian School, child's success, psychological support.*

*Дата першого надходження статті до видання 24.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування 01.12.2025*

© Бішко В. П., Вдовиченко Т. І., 2025

УДК 373.3.091.31:005.8

Болжеларська Людмила Іванівна,
вчитель початкових класів
Одеського державного музичного ліцею
імені професора П.С.Столярського,
м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність впровадження проєктної діяльності в освітній процес початкової школи в умовах реалізації концепції «Нова українська школа». Проаналізовано теоретичні засади та еволюцію методу проєктів у педагогічній думці, розкрито його сутність як комплексної дидактичної системи. У роботі представлено розгорнуту класифікацію навчальних проєктів за різними критеріями та визначено фундаментальні дидактичні принципи їх реалізації. Особливу увагу приділено технологічним етапам організації проєктної роботи з молодшими школярами. Теоретичний матеріал підкріплено практичним кейсом міжпредметного проєкту, що демонструє механізми інтеграції знань та формування ключових компетентностей учнів. Значну роль приділено системній організації проєктної діяльності, що сприяє інтелектуально-творчому саморозвитку суб'єктів освіти та забезпечує практико-орієнтований підхід до навчання.

Ключові слова: *проєктна діяльність, початкова школа, Нова українська школа, метод проєктів, компетентнісний підхід, молодші школярі.*

Трансформаційні процеси в українському суспільстві, зумовлені глобалізацією та переходом до інноваційного типу розвитку, висувають нові вимоги до початкової ланки освіти. Сучасна соціокультурна ситуація потребує формування особистості, здатної до вияву мобільності, критичного мислення та високої громадянської відповідальності. У цьому контексті особливої ваги набуває здатність індивіда до дослідницької діяльності як самостійної суспільної цінності, що стає запорукою адаптивності в умовах непередбачуваності.

Традиційні освітні алгоритми виявляються недостатніми для розв'язання нестандартних життєвих завдань, що зумовлює необхідність модернізації освітнього процесу на технологічних засадах. Пріоритетом стає не просто ретрансляція знань, а формування системи компетентностей, що дозволяють учневі ефективно функціонувати в мінливому середовищі. На думку вітчизняних вчених вчитель початкових класів має бути підготовлений до виконання нової професійної ролі – особистості, яка супроводжує процес самопізнання і саморозвитку дитини, враховуючи потреби та інтереси здобувачів освіти, навчає його вчитися й застосовувати здобуті знання в повсякденному житті. Про це йдеться і у законах України «Про освіту», «Про інноваційну діяльність», Державному стандарті